

zdeněk fibich

ŠĀRKA

STÁTNÍ DIVADLO V OSTRAVĚ

FIBICHOVA ŠÁRKA

„Došel jsem přesvědčení, že
v hudbě největší cenu
má melodie.“

Zdeněk Fibich.

Období romantismu v evropském umění obdarovalo všechny národy Evropy uměleckými díly nepomíjivé krásy. Právem možno říci, že romantismus přímo navodil obrození i zrození národních kultur evropských národů i národa českého. K nejvýznamnějším romantikům devatenáctého století řadíme klasika naší národní hudby Zdeňka Fibicha. V jeho díle

nacházíme všechny prvky příznačné pro romantického umělce. Obdivoval a miloval i umělecky líčil přírodu v jejích lyrických náladách i v hrůze a divokosti bouří, miloval člověka nezkaženého společenskými řády, spjatého s přírodou, živelného v projevech svých citů lásky i nenávisti, vášnivého, silného a rovného.

Zdeněk Fibich (1850—1900) vedl hrdinný život plný bojů za pokrokové názory umělecké. Byl věrným přítelem Bedřicha Smetany a dovršitelem jeho práce na vytváření české opery. Již to, že hájil Smetanův umělecký odkaz, jeho tvůrčí a estetické zásady, vytvořilo hráz mezi Fibichem a oficiální pražskou uměleckou veřejností, která si troufala soudit a odsuzovat Fibichovu práci. Ač nestál v boji proti bezzásadovým soudům těchto pseudokritiků sám, jako kdysi Bedřich Smetana, a měl na své straně kohortu věrných přátel, jakými byli Otakar Hostinský, Emanuel Chvála, Josef B. Foerster, Jaroslav Vrchlický a později Zdeněk Nejedlý, Odstrčil a jiní, bylo zaujetí pražské veřejnosti proti Fibichově tvorbě dnes nepředstavitelné.

Jeho současník Adolf Piskáček vzpomínal: „V letech devadesátých byl u nás do Fibicha kdekd. Nejvíce ze všech českých umělců měl toho na svědomí Fibich. Kazil vkus obecnosti, opisoval Wagnera, neuměl psát pro lidský hlas, špatně učil, instrumentovat neuměl, zkrátka měl toho Fibich na svědomí dost. Snad mu i vyčetli, že on byl toho příčinou, neurodily-li se kde v Čechách brambory.“

Zašť proti Zdeňku Fibichovi vzrostla v době, kdy odešel od své rodiny, aby nadále žil s Anežkou Schulzovou. Lásce, kterou oba dva drazé vykouplí a pro níž museli mnoho vytrpět, děkuje české umění za nejkrásnější plody Fibichovy musy. Opery Bouře, Hedy, Šárka, Pád Arkuna jsou věčnými milníky na jejich společné cestě.

Anežka Schulzová byla typem moderní vzdělané české ženy, která s pozorností a láskou provázela milovaného mistra v životě i v umělecké tvorbě. Byla libretistkou jeho oper a zvláště v Šárce můžeme nalézt mnoho důkazů o jejich pokrokových názorech.

Staré české pověsti o divě válce, o Šárce a Ctiradovi, inspirovaly v minulém století české umělce k vytvoření vynikajících prací. Pověst nadchla Mánesa, Alše, Zeyera i Myslbeka a pochopitelně hluboce romanticky zalozený Zdeněk Fibich podlehl stejně jako oni kouzlu pradávnej historie.

Posloucháme-li však Fibichovu Šárku, jak ji s Anežkou Schulzovou vytvořil, zdá se, jako by se rozvinul prostý květ pověsti ve velký obraz dojímavé krásy a vůně. Krása zlatého Vyšehradu, tragický rozpor žen a mužů, nezkrutitelná nenávisť Šárky a Ctirada, poté jejich vášnivá láska, příroda se všemi barvami a odstíny od šera posvátného kraje, letní krása noci až k hrůzám bouře dunící ve skalách, vše líčí v sevřeně vystavených obrazech Fibichova hudba. Od slavnostního adagia předešly až k tragické šarčtině smrti dojmá opera svou hlubokou lidskostí a pravdivostí.

Leoš Janáček, geniální pokračovatel díla Smetanova, Fibichova a Dvořákova napsal v kritickém rozboru Šárky:

„Třeba Šárku slyšet, podlehnout účinnosti mnohosti myšlenek, potom vysvětlit se všeobecný úsudek, že Šárka je velkou prací.“

Jeho soud je tím vzácnější, že sám komponoval operu na stejný námět. Šárka byla a zůstává neúspěšnější Fibichovou operou.

Národní divadlo v Praze uvedlo „Šárku“ po prvé 28. prosince 1897, a nadšené přijetí představení, ve kterém Šárku zpívala slavná Růžena Maturová, zmírnilo Fibichovu bolest nad tím, že Šárce nebylo přičteno první místo v operní soutěži, vypsané k znovuvytvoření Národního divadla.

Šárka zakotvila natrvalo v českém operním repertoáru, je z nejkrásnějších děl našeho kulturního dědictví, řady milovníků Fibichovy Šárky dále rostou a porostou. Proč? Cituji Ctiradova slova, s nimiž se loučí v opeře se životem:

„Žehnána buď moje láska! Věčně žehnána buď!
I za to, žeš mi život dala, i že dáváš smrt!
Chci obě vzíti z ruky tvoji
s blahou vděčností!“

Láska stála u kolébky Šárky, je červenou nití pnoucí se celým dílem a na světě nevymířou posluchači, kteří rozumí Šárce a Ctiradovi a cítí shodně s nimi.

B. Kramosil

OPERA STÁTNÍHO DIVADLA V OSTRAVĚ

laureát státní ceny

Premiéra 9. prosince 1956 v Divadle Zdeňka Nejedlého

ZDENĚK FIBICH

Šárka

Opera o 3 dějstvích na libreto Anežky Schulzové

Dirigent: Josef Vincourek

Režie: Bedřich Kramosíl j. h.

Sbormistr: J. R. Miša

Návrhy scén a kostymů: Vl. Heller j. h.

Choreograf: Emerich Gabzdyl

Osoby a obsazení:

Sárka	Tatjana Arsenina
	Bronislava Taufrová
Vlasta	Ludmila Komancová,
	nositelka vyznamenání
	„Za vynikající práci“
	Helena Zemanová
Ctírad	František Janda
	Jiří Wooth
Přemysl	Rudolf Kasl
	Čeněk Mlčák
	Radoslav Svozil
Vítoraz	Jiří Herold
	Rudolf Jusa
	Karel Průša
Libina	Zdeňka Diváková
	Zdeňka Talpová
Mlada	Bohumila Jechová
	Věra Nováková
Svatava	Věra Heroldová
	Mílada Safránková
Radka	Alice Spohrová
Častava	Daniela Uhrovičová
Hosta	Marie Wojnarová

Inspicient: Karel Stverák

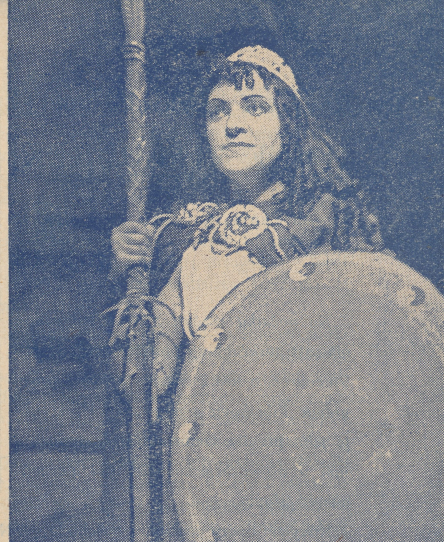
Napovídá: Anna Kubínová

Dekorace, kostymy, vlásenky, světla a stavby na jevišti — kolektiv SDO.

Hlavní přestávka po 1. dějství

Vlevo nahoře: Šárka — B. Taufrová, dole: Vlasta — L. Komancová, nositelka vyznamenání „Za vynikající práci“.

Vpravo nahoře: Šárka — T. Arsenina, dole: Vlasta — H. Zemanová.

Nový šéf ostravské opery

JOSEF VINCUREK

Na počátku sezóny 1956-57 byl vedením ostravské opery pověřen prof. Josef Vincourek, o němž chceme v tomto programu Fibichovy opery „Šárka“, která je jeho prvním samostatným nastudováním v ostravském divadle, říci alespoň několik slov:

Nový šéf opery pochází z našeho kraje. Narodil se 23. ledna 1900 v Suchole. Obecnou školu vychodil v Ostravě-Přívoze, ale gymnasium studoval již v Prostějově, kam se jeho otec — železničář přestěhoval. Zde se mladému Vincourkovi dostalo i prvního, velmi pečlivého seznámení s díly našich hudebních skladatelů, především s tvorbou Bedřicha Smetany. Byl to gymnasiální profesor dr. Vojtěch Měrka — vynikající klavírní virtuos, hudební kritik a žák prof. Zdeňka Nejedlého, který podporoval v mladém studentovi lásku k umění. A. Vincourek se rozhodl: nebude lékařem, jak bylo přáním rodičů. Odchází do Prahy na konservatoř, kterou r. 1920 absolvuje u prof. J. B. Foerstra.

Šéf opery ND v Praze K. Kovařovic slibil nadanému klavíristovi místo korepetitora v Národním divadle. Ale Josef Vincourek nečeká a stává se doprovázečem v soukromé škole Emila Buriana, kde se zároveň sám učí zpívat. Později používají oba bratři Burianové, Emil i slavnější Karel, mladého Vincourka jako klavíristy na svých koncertech.

Pravou láskou Josefa Vincourka bylo a zůstává divadlo. Využívá proto první příležitosti a hlásí se jako dirigent do právě založeného stálého divadla v Olomouci. Zde však působí jen krátkou dobu, protože odchází jako dirigent, klavírista, pěvec a herec ke kočující Zieglerově společnosti. A právě tato doba přinesla Josefu Vincourkovi veliké zkušenosti. Denně se hrálo, zpívalo, korepetovalo, dirigovalo i stěhovalo. Tvrdá, ale jistě ta nejlepší škola!

Na doporučení Karla Buriana je mladý dirigent angažován ředitelem Neumannem do Zemského divadla v Brně, kde působí tři roky a odkud na vyzvání ředitele bratislavského Národního divadla, hudebního skladatele Oskara Nedbala, odchází nejprve jako dirigent, později jako šéf opery do Bratislavy. Blízkostí Vídně a Budapešti i svým vlastním významem se Bratislava stala vyhledávanou uměleckou křižovatkou, která přiváděla do divadla stále nové a nové pěvce, dirigenty, režiséry i orchestrální umělce. Jaký tedy div, že v tomto prostředí, ve spolupráci i s nejslavnějšími zahraničními umělci — z nich jmenujme alespoň Šaljapina, Baklanoffa, Adu Sari, Pigoffa — Josef Vincourek na dlouhou dobu zakotvil a že se mu Bratislava stala po jednadvalet deseti letech druhým domovem.

Kromě vedení opery vyvíjí zde Josef Vincourek i bohatou činnost pedagogickou. Vždyť v době svého působení na dirigentské katedře bratislavské konservatoře vychoval prof. Josef Vincourek celou řadu vynikajících dirigentů, kteří stojí dodnes jako šéfové nebo přední umělci pracovníci v popředí našeho kulturního života. Uvedme opět alespoň některé z nich: laureáta státní ceny a skladatele „Krutňavy“ Evžena Suchoně, šéfa opery Národního divadla v Bratislavě, Tibora Frešo, šéfa opery Národního divadla v Košicích Ladislava Holoubka, dirigenty Jurovského, Otčenáse a celou řadu dalších umělců, z nichž někteří působí i na zahraničních scénách ve Vídni, Budapešti a pod. Tato bilance Vincourkova pobytu v Bratislavě je jistě radostná.

V roce 1945 odchází Josef Vincourek do Prahy, vládou jmenován dirigentem České filharmonie. Ale je to opět láska k divadlu, která ho odvádí po třech letech působení v České filharmonii do Národního divadla v Praze. Kromě toho vede jako šéf pražského zpěvohru a zpěvohru na Kladně, kde ho zastihuje jmenování na místo šéfa ostravské opery - laureáta státní ceny. A tak se vlastně Josef Vincourek vrací po 35 letech do svého rodného kraje a přináší s sebou bohaté umělecké zkušenosti i jasný umělecký program.

Jako velký ctitel a vyznavač bohatého odkazu Bedřicha Smetany zaměřil podle toho i operní repertoár. V něm se setkáme i s dílem Leoše Janáčka, ze současné tvorby se Suchoňovou „Krutňavou“ a také s Fibichovou „Šárkou“, kterou se nový šéf operního tělesa vlastně představuje. Taková je v hrubých rysech první část Vincourkova uměleckého programu.

Zadíváme-li se tedy v závěru našich poznámek na celý umělecký profil nového šéfa opery i se zřetelem na vyznačené perspektivy, můžeme jistě z plna srdce novému šéfovi popřát, aby v divadle i mezi ostravským obecníkem našel hodně pochopení a uznání pro cílevědomou práci, aby se mu práce dařila a aby tak ostravská opera našla v novém vedení pevnou ruku, která by ji vedla bezpečně k vytčeným cílům a k ještě větším úspěchům.

L. Procházka

DĚJ OPERY

I. *dějství*: U obětiště v posvátném vyšehradském háji oplakávají děvy smrt kněžny Líbuše. Podníceny Šárkou se rozhodnou dožadovat na knížeti Přemyslovi navrácení práv, která jím byla po Libušině smrti odpírána. Přemysl, vladykové a žreci přicházejí do háje obětovati bohu Svarohu, aby požehnal jejich vládě. Šárka rozmetá obětované dary a uražení muži žádají, aby smrtí zaplatila svůj rouhavý čin. Vlasta vysvětluje knížeti, co dohnalo Šárku k neuváženému činu, a žádá obnovení odvěkých práv žen na vedení veřejných věcí. Kníže odmítá prosby žen, ale aby ukázal svou dobrou vůli, upouští od potrestání Šárky a daruje jí život. Šárka odmítá Přemyslovu milost a v nenávisti vyzývá na souboj Ctírada. Ctírad, vladyka, kterého Šárka považuje za příčinu všeho zla na Vyšehradě, se Šárce vysměje a spor vrcholí tím, že se všechny děvy rozhodují dobýt mečem starých práv.

II. *dějství*: Jednotlivé skupiny bojovnic se scházejí ze svých bojových výprav na smluveném místě v pralese a přivázejí dobytou kořist. Přichází i Šárka. Když zjistí, že jedna z dívčích skupin je pronásledována Ctíradem, rozhodne se přelstít nenáviděného vladyku. Na její rozkaz jí přiváží družky ke kmenu starého dubu, aby v úkrytu vyčkaly smluvené znamení. Ctírad najde upoutanou Šárku a snaží se jí pomoci. Oba okouzlení krásou letní noci zapomínají na zášť, která je dělila, a když se vyzná Ctírad Šárce, jak jí miluje a jak dlouho po ní toužil, utopí oba všechnu nenávist v milostném objetí. Šárka prozradí Ctíradovi lest i nebezpečí, které je mu nablízku, a vyzývá ho, aby z léčky prchl. Ctírad nechce utéci boji a sám zatroubí, aby přivolal ukryté bojovnice. Ctírad je v boji přemožen, ale Šárka ho vyrve z rukou svých družek.

III. *dějství*: Děvy se rozhodly popravít zajatého Ctírada. Šárka, aby zachránila milence, přivádí z Vyšehradu Přemysla a jeho bojovníky, kteří mají na smluvené znamení napadnout nic netušící vojsko Vlastino. Je přiveden Ctírad; když se Šárce nepodaří vyprosit u Vlasty pro Ctírada život a svobodu, přivolá ukryté muže úderem na štít. V bitce, která se strhne, jsou dívky přemoženy a pobity. Šárka, když vidí hrůzu, kterou napáchala její veliká láska a vášeň, štvána výčitkami svědomí i strachem z odplaty, skočí v záchvatu šílenství z prudkého skalního srázu a zabije se.

Z. Fibich: Šárka. Program vydalo Státní divadlo v Ostravě. Redakce: H. Šimáčková a Jos. Štěpánek. Obálka Z. Hybler, fotografie Fr. Krasl. Vytiskly Ostravské tiskárny, n. p., provozovna 02, Ostrava I, Hollarova ulice č. 14. T 12089 Cena 0,90 Kčs.